

ФІЛОСОФІЯ ДУХОВНОЇ СФЕРИ АБО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

УДК 167/168.001.89:172

DOI <https://doi.org/10.24195/sk1561-1264/2023-2-5>

Івашкевич Леся Сергіївна

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
просп. Берестейський, 37, Київ, Україна
orcid.org/0000-0001-7166-5331

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ У НАУЦІ: СУПЕРЕЧНОСТІ ТА ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

У статті йдеться про історичне походження поняття «конфлікт інтересів» у науковій діяльності та ракурси його вивчення в працях іноземних авторів у сфері наукової етики. **Актуальність проблеми** зумовлена значенням, якого за останнє десятиліття в українському академічному дискурсі набуло аналогічне розгляданому поняття «академічної доброчесності» та потребою забезпечення оптимального врегулювання етичних аспектів наукової діяльності. **Метою** статті є окреслити організаційні, психологічні та нейропсихологічні суперечливості у політиці «конфлікту інтересів» в науці та поставити питання про способи врегулювання етичних питань наукової діяльності з огляду на особистісні суб'єктивні та когнітивно-емоційні труднощі науковця. **Методи дослідження** – описовий, аналітичний, методи синтезу та порівняння.

У статті надаються приклади ситуацій, що викликають конфлікт інтересів, аналізуються різні типи таких конфліктів, перелічені організаційні, методологічні та особистісні суперечностей, пов'язані із потенційним або фактичним конфліктом інтересів. Серед таких суперечностей – порушення особистої свободи дослідника через оголошення конфлікту інтересів, погіршення методології та якості досліджень через потенційне виключення всіх дослідників, які можуть мати конфлікт інтересів, складнощі у розмежуванні ситуацій, коли дослідник повинен оголошувати конфлікт інтересів, а коли ні. Також у статті представлено історичний розвиток розгляду питання конфлікту інтересів в філософії та психології та перехід до емпіричних і нейробіологічних підходів у вивченні поняття, які ґрунтуються на вивченні взаємодії ділянок мозку, задіяних у прийнятті рішень.

Результатом вивчення є висновок, що аналогічне в українському академічному просторі поняття «академічної доброчесності» відрізняється від поняття «конфлікту інтересів» ракурсами наукового розгляду і ставить питання про потребу доповнити вивчення психологічних і нейробіологічних станів людей, задіяних у ситуаціях етичного та морального вибору, зумовленого суперечностями особистого інтересу і професійних обов'язків. Врахування особистісних та нейрозумовлених труднощів у реалізації політики наукової етики сприятимуть досягненню оптимальніших результатів.

Ключові слова: конфлікт інтересів, академічна доброчесність, етика наукової діяльності, валідність дослідження, нейробіологія моралі, ухвалення рішень.

Вступ. В українському академічному просторі останнє десятиліття активно фігурує поняття «академічної доброчесності», яке Міжнародний центр академічної доброчесності визначає як дотримання п'яти фундаментальних цінностей академічної діяльності: чесності, довіри, справедливості, поваги, відповідальності та відваги до дій [1]. На практиці поняття «академічної доброчесності» перш за все спрямоване на боротьбу з плагіатом у різних його формах,

однак включає також протидію й іншим порушенням наукової етики як-то обман, фальсифікація даних, хабарництво та вплив на працівника з корисливою метою, необ'єктивне оцінювання та ін. Розгляду поняття академічної доброчесності та проблем його реалізації також присвячена значна кількість наукових робіт [2], [3], [4]. Однак поняття «академічна доброчесність» ставить у фокус власне *вимогу дотримання* певних правил і норм, не акцентує увагу на психологічних та особистісних факторах, які спричиняють порушення наукової та академічної етики.

У цій статті ми хотіли б звернутись до спорідненого поняття в іноземному науковому дискурсі – поняття «конфлікту інтересів» (далі – КІ) в науці та науковій етиці. Хоча це поняття так само, як і «академічна доброчесність» використовується з практичною метою подолання безвідповідального ставлення до професійних обов'язків науковців, однак дослідники цього поняття більшою мірою звертаються до суперечностей, пов'язаних із уникненням та запобіганням конфліктам інтересів та до психологічних і навіть нейрокогнітивних аспектів їх виникнення. **Метою** статті є окреслити організаційні, психологічні та нейропсихологічні суперечливості у політиці «конфлікту інтересів» в науці, **завдання** статті – показати історію його вкорінення у світовому науковому дискурсі, продемонструвати внутрішні суперечності науково-дослідницького процесу, до яких призводить політика спроб повного викорінення конфлікту інтересів та особистісні суб'єктивні та когнітивно-емоційні труднощі науковця, пов'язані з розпізнаванням та оголошенням конфлікту інтересів. **Методи дослідження** – описовий, аналітичний, методи синтезу та порівняння.

Отже, у статті ми розглянемо історію поняття «конфлікт інтересів», різні типи конфліктів інтересів, обговоримо кілька конкретних прикладів розгортання КІ, а також низку неочевидних аспектів, питань та суперечностей, що виникають під час розгляду поняття та конкретних кейсів КІ як однієї з підтем наукової етики, розглянемо поширені стратегії поведінки з КІ, а також організаційні і суб'єктивно-особистісні труднощі їх впровадження.

Поняття «конфлікт інтересів» увійшло в науковий дискурс лише в 20 столітті, однак члени комітету етики Американської хімічної спілки Патрік Кнерр та Роналд Д'Амелія [5, с. 1] зазначають, що вже в Античному світі, у Древній Греції та Римі, суспільна думка засуджувала використання науковими лідерами та мислителями свого положення для реалізації своїх особистих цілей чи отримання вигод. Однак власне частиною практичної наукової етики питання конфлікту інтересів стало унаслідок широкої дискусії, яка розгорнулася після випадку смерті 18-річного Джессе Гелзінгера, хворого на генетичне відхилення – дефіцит орнітинтранскарбамілази: у нього була відсутня функціональна копія гена, який кодує ОТ – фермент печінки, що бере участь у метаболізмі білків. Джессе жив завдяки штучному виведенню з організму таких метаболітів. Нещасний випадок стався після генного дослідження, яке проводив із Джессе університет Пенсильванії і метою якого було ввести хлопцю функціональні копії гена, якого в нього бракувало. Ці гени були розміщені на аденовірусі. У хлопця виникла сильна імунна реакція на цей аденовірус, унаслідок якої він і помер [6, с. 194].

Сім'я Джессе подала позов на університет, на головного керівника дослідження і на приватну компанію, яка спонсорувала дослідження генної терапії в університеті. У позові було звинувачення, що Гелзінгер не був належним чином поінформований про фінансовий інтерес керівника дослідження і про результати попередніх досліджень на мавпах, які показували, що аденовірус може викликати гостру імунну реакцію. Крім того, були висунуті такі звинувачення:

- Гелзінгера залучили до дослідження, хоча він мав протипоказання до запланованої терапії (а саме високий рівень аміаку);
- спочатку на проходження дослідження був інший претендент, і Гелзінгера взяли на його місце, знехтувавши протипоказаннями;
- Гелзінгеру не повідомили про двох інших людей, які отримали серйозні побічні ефекти від генної терапії.

Позов закінчився проведенням розслідування та визнанням Управлінням з контролю за продуктами та ліками (FDA) та Управлінням з досліджень на людях (Office of Human Research), що інформована згода була неналежною і що існували проблеми зі звітуванням про побічні

ефекти, пов'язані із цим дослідженням [6, с. 195]. Зрештою відбулося відшкодування збитків у розмірі 500 тисяч доларів, загальмуванням генної терапії, а також вперше в історії науки розгортання широкої дискусії про необхідність розробки та впровадження в наукові інституції політики в області КІ.

Отже, конфлікт інтересів Аділ Шаму і Давид Резнік [6, с. 203] визначають як стан, коли людина має особисті, матеріальні чи світоглядні (серед іншого – політичні та релігійні) інтереси, які ставлять під загрозу виконання її первинних професійних, етичних чи юридичних обов'язків.

Дослідники наукової етики виділяють такі типи КІ:

– фінансові та нефінансові КІ;

– КІ, які полягають у впливі на поведінку, конкретні дії дослідника та КІ, які впливають на спосіб його мислення;

– фактичний та потенційний КІ. Не має однозначної відповіді питання про те, чи КІ має місце лише коли є певні його засвідчення, чи й тоді, коли складається ситуація *можливого, потенційного* КІ.

– індивідуальний та інституційний КІ: притому з інституційним КІ, як стверджують А. Шаму та Д. Резнік, зазвичай складніше мати справу: такі КІ менше контролюються, їх важче виявити і викоринювати, ними менше займаються відповідні інститути. Переважно вони стежать за дотриманням наукової етики на індивідуальному рівні [6, с. 205].

КІ можуть набувати неочікуваних форм і супроводжувати начебто звичайні нормальні мотиви дослідника чи дослідницької групи. Наприклад, навіть логічне і позитивне прагнення дослідника довести до кінця свою роботу може зумовлювати ситуацію КІ. Так, психолог Ден Аріелі у своєму виступі на TED Talks [7] розповідає про одне своє дослідження, у якому було дві групи учасників і від однієї з них очікували кращих результатів проходження тесту, від іншої – гірших. Але несподівано один учасник з «сильної» групи продемонстрував поганий результат і тоді Аріелі, дізнавшись, хто саме це був, згадав, що цей учасник мав деякі репутаційні огріхи і першим його імпульсом було просто вилучити результат цього учасника. Однак, за його словами, зрештою він та його дослідницька група зрозуміли, що такий спосіб дії є порушенням наукової етики та й власне дослідницької методології, і дослідження повністю провели заново. Цей випадок ілюструє, як звичайне бажання науковця добре, позитивно зробити свою роботу, може легко результувати в КІ. Логічно, що ситуацією КІ є й кар'єрні амбіції дослідників, адже бажання особистого успіху може штовхати дослідника на інколи непомітні й для нього самого кроки порушення наукової етики і методології досліджень.

Ще один неочевидний випадок КІ – коли певна дослідницька інституція веде дослідження роками чи й десятиліттями, не беручи на себе зобов'язань його завершити чи публікувати звіти. Таким чином дослідження ведуться за державний кошт і такі «нетермінові» дослідження без зобов'язань фактично стають способом матеріального існування груп науковців чи окремих дослідників.

Ось ще кілька прикладів КІ:

1. Клініка отримує від компанії, що спонсорує дослідження, 3000\$ на утримання кожного пацієнта, задіяного в дослідженні, у той час, коли достатньою була б сума 2000\$ [6].

2. Редколегія наукового видання університету робить огляд на дослідження компанії, яка профінансувала університет на певну суму [6]. І навіть незалежно від прямого фінансування, КІ може бути в такій ситуації й коли компанія загалом є стейкхолдером чи постійним партнером університету. І тут постає суперечність, адже виходить, що політика уникання КІ вимагає анонімізованості у багатьох питаннях, а чи завжди ця анонімізованість може бути достатнім підґрунтям для вивчення ситуації і винесення обґрунтованих висновків?

3. Автори наукової статті подають її на рецензування, а рецензент надсилає їм у відповідь перелік праць, які «пропонує» для цитування у цій статті, і в цьому переліку у 8 із 10 працях фігурує одне і те саме прізвище. Очевидно, таким способом, користуючись залежністю авторів від рецензента, рецензент штучно підвищує цитованість своїх праць.

Автори «Introduction to the Ethics of Scientific Conflict of Interest» [5] та [6] вказують на довіру як надзвичайно важливий фактор наукового процесу на всіх його етапах – від здійснення власне наукового дослідження, для якого потрібна координація і спільні дії різних залучених сторін до поширення інформації про результати дослідження та їх інтеграцію у відповідні сфери громадського життя чи в державні інституції. КІ ж, навіть не фактичний, а потенційний, здатний підірвати цю довіру на будь-якому з етапів і таким чином знизити чи й перекреслити цінність дослідження. Тому для наукових інституцій КІ – тема, яка потребує уваги та конкретних стратегій і превентивних дій.

Однак, Кнерр та Амелія наголошують, що навіть коли КІ у певному дослідженні встановлено – наприклад, автор прямо оголошує КІ у статті-описі дослідження – все ж це саме по собі не робить усе дослідження невалідним і не свідчить про те, що дослідження містило порушення [5, с. 1]. Ймовірно, навпаки – якщо автор достатньо неупереджений і щирий, щоб зізнатись у наявності в себе КІ, то він міг намагатись дотримуватись дослідницької етики та вимог до проведення дослідження, спрямовувати зусилля на те, щоб дослідження вдалося якісним попри його особисту зацікавленість. Отже, оголошений КІ – це не свідчення неякісного дослідження, а свідчення ризику того, що дослідження може потребувати особливої уваги і ретельності. Хоча з іншого боку, дослідження без оголошеного КІ можуть її також потребувати – зрештою в них може виявитись неоголошений КІ.

Політика КІ може призводити до значних незручностей в організації наукових процесів – так, через КІ може бути важко знаходити рецензентів на певні спеціалізовані теми, адже в такій ситуації висока конкуренція між фахівцями і неупередженості і незацікавленості досягнути практично неможливо. Також через КІ рідкісні та важливі у певних питаннях фахівці можуть для власної вигоди відмовлятися від виконання завдань, таким чином гальмуючи цілі галузі чи напрямки досліджень.

Постає також і питання про те, як вимірювати чи встановлювати наукову цінність досліджень, які містять КІ. Чи можна, скажімо, визначити якийсь один параметр якості дослідження (як-то значення p чи статистичну значущість) і знижувати його і якщо так, то на скільки знижувати? Одной ухваленій відповіді на це питання наукова спільнота наразі не має.

Також з КІ пов'язана низка суперечностей. Як вказує Лекс Бутер, загалом для людини нормально бути тим чи іншим чином зацікавленою у темі свого дослідження [8]. Навіть якщо вона не має якогось світоглядного чи фінансового інтересу чи іншої упередженості до цієї теми на момент, коли починає дослідження, з високою ймовірністю така упередженість може розвинути вже по ходу його здійснення, тож якось убезпечити дослідження від участі зацікавлених у ньому людей практично неможливо. Водночас, якщо людина не зацікавлена темою дослідження, якщо тема не хвилює її, то звідки людина отримуватиме мотивацію якісно проводити дослідження, прагнути до результату? Звісно, тут доречно говорити про те, що такі мотиви, які рухають людиною, можуть бути більш чи менш прийнятними, однак погляди на це у різних фахівців з наукової етики та різних науковців не однакові [8].

Також постає питання про те, що людина часто може сама не усвідомлювати свої нематеріальні інтереси у здійсненні дослідження – світоглядні, моральні чи інші. Як у такому випадку їй оголосити конфлікт інтересів? Також у частині випадків оголошення КІ може порушувати приватність людини. Чи завжди людина повинна повідомляти про свої особисті погляди, якщо вони потенційно можуть вплинути на її спосіб мислення чи дії у дослідженні? Скажімо, чи повинен учасник дослідження завжди попереджати про свої політичні погляди чи сексуальні вподобання? Як визначити випадки, у яких це потрібно і може вплинути на хід дослідження, а в яких – ні?

Лекс Бутер ставить питання і про те, що виключення з колективів дослідників усіх тих, хто за певними світоглядними параметрами може потенційно мати КІ у тих чи інших дослідженнях призводило б до обмеження різноманітності поглядів і зрештою збіднювало б науковий пошук і робило б його більш упередженим та однобоким, менш застосовним на практиці.

Дотично до КІ в науковій етиці постають і такі запитання:

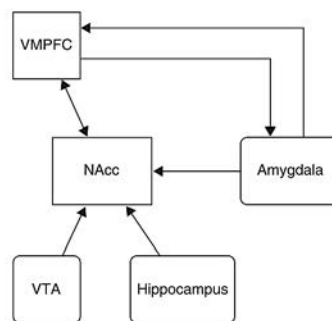
- коли участь дослідника у науковому проєкті через КІ стає неприпустимою?
- коли йдеться про фінансовий КІ – яка сума є достатньою для його виникнення? Чи це будуть лише великі гроші чи й незначна сума також? Деякі фахівці з наукової етики вказують, що для певного рівня КІ достатньо вже й безкоштовного обіду [5, с. 2].
- як вирішувати, чи достатньо у конкретному випадку оголосити КІ чи потрібні серйозніші заходи?
- чи всі КІ потрібно виключати? Очевидно, що відповідь «так», враховуючи багато із зазначених вище міркувань, часто виявлятиметься нежиттєздатною.

Основні стратегії щодо КІ, якими послуговуються наразі комітети з наукової етики та наукові інституції загалом, такі [5], [6]:

1. Уникання – ймовірно, найкраща стратегія поведінки щодо КІ, яка означає, серед іншого, що всі матеріали виплати ретельно вивчаються
2. Викриття КІ – оголошення та опис наявного конфлікту інтересів як вказівка на те, що дослідження потребує особливої уваги та ретельності. Певною мірою це перекладання відповідальності за використання результатів дослідження на його реципієнтів – щоб вони самі визначили, чи влаштовують їх такі результати дослідження з описаним КІ для їхніх конкретних ситуацій та потреб.
3. Менеджмент КІ. Це шлях, який наразі вибирають багато дослідницьких інституцій та комітетів, адже він більш демократичний, відкритий та життєздатний, ніж повне уникнення КІ, а також дає більшу свободу дій та більш чутливий до кожного конкретного випадку.
4. Уникнення КІ. Перш за все ця стратегія стосується фінансових та інших матеріальних КІ, зі світоглядними КІ таким чином поводитись складніше.

Загалом фахівці з наукової етики погоджуються переважно на тому, що повністю уникнути КІ в науці неможливо, однак, варто прагнути до більшої прозорості та відкритості у наукових процесах.

Цікавою та перспективною площиною розгляду поняття КІ є, на нашу думку, нейробіологічна площина. Зокрема їй присвячена праця Пауля Тагарда «The Moral Psychology of Conflicts of Interest: Insights from Affective Neuroscience» [9], у якій автор з колегами пропонує схематичну модель взаємодії ділянок мозку (рис. 1), задіяних у прийнятті рішень.

Рис. 1. модель Gage Пауля Тагарда та Брендона Вегера, яка демонструє взаємодію ділянок мозку під час ухвалення рішень. VMPFC – вентромедіальна префронтальна кора. NAcc – прилегле ядро перегородки. VTA – вентральна область покриву. Amygdala – мигдалевидне тіло. Hippocampus – гіпокамп [9, с. 371]

П. Тагард зазначає, що історично питаннями етики прийняття рішень займалась філософія – Платон, Арістотель, Гоббс, Адам Сміт, Юм, Мілл, і оскільки на той час філософам не були доступні експериментальні емпіричні методи досліджень, то їхні міркування базувались на власних узагальненнях спостережень і більше концентрувались на тому, як люди повинні були б ухвалювати рішення, ніж як це фактично відбувається [9] (класичним прикладом, звісно, може слугувати «категоричний імператив» І. Канта). Однак із розвитком психології дослідники почали все більше звертатися до емпіричних методів – так, перші емпіричні дослідження

Жан Піаже та Лоренс Кольберг, пізніше американський філософ та психолог Оуен Фланеган виступив за залучення до психології результатів нейробіологічних та клінічних досліджень і висунув «принцип мінімального психологічного реалізму», який звучав так: «Будуючи моральну теорію або моральний ідеал, переконайтеся, що характер, процес прийняття рішень і поведінка, описані у них, є можливими або сприймаються як можливі для таких істот, як ми.» (*переклад наш*) [10]. Такий підхід до моральних та етичних питань знайшов втілення у праці багатьох як психологів, так і нейробіологів у кінці 20 та в 21 століттях [11], [12], [13], [14] та ін.

Продовжуючи такий базований на емпіричних нейробіологічних дослідженнях підхід, Пауля Тагард у своїй моделі Gage демонструє зв'язок кількох ділянок мозку людини, задіяних в ухваленні рішень, серед інших – і етичних. Як видно зі схеми, венстромедіальна префронтальна кора (ВМПК), яка взаємодіє із відповідальною за когнітивні функції людини префронтальною корою головного мозку і таким чином бере участь у прийнятті рішень, пов'язана з мигдалеподібним тілом та прилеглим ядром перегородки – ділянками мозку, які відповідають за емоційні та соматичні реакції тіла – зокрема, ВМПК отримує стимули від цих ділянок мозку і ці стимули, очевидно, впливають на її роботу. Як вказує Тагард, людина навіть за бажання не може усунути свої емоції під час ухвалення того чи іншого рішення, – адже вона не може довільно «вимкнути» відповідні ділянки свого мозку [9, с. 377]. Також Тагард зазначає, що ймовірно через те, що рішення, на які впливає КІ, часто пов'язані з певними знайомими людьми або ж спогадами, які викликають в людини позитивні емоції, то мозок автоматично приписує і рішенню, яке реалізує конфлікт інтересів, позитивне значення – адже таке рішення принесе позитивні емоції або самій людині, або комусь, знайомому їй і таким чином виникає упередження оцінки тих чи інших рішень, яке людина часто навіть не усвідомлює [9, с. 373].

Висновки. У результаті різнобічного вивчення поняття «конфлікту інтересів» у науці в працях іноземних авторів та у практиці наукових інституцій з'ясувалося, що потреба у його введенні та функціонуванні історично походить з практики щільної інтеграції наукових досліджень у життя людей; історично це поняття було пов'язане передусім з медичною сферою, і таким чином, із людським життям та здоров'ям, а отже – ігнорувати питання КІ в науці неможливо. З іншого ж боку, поняття є семантичним перетином законодавчо-нормативної, організаційної та психологічно-філософської площин наукової діяльності і врегулювання питань, пов'язаних з ним, вимагає розгляду і врахування всіх цих аспектів. Вивчення психологічних та нейробіологічних аспектів ситуацій виникнення або ризику виникнення КІ сприятиме виробленню оптимальніших стратегій поведінки щодо таких конфліктів.

Поняття «академічної доброчесності», притаманне українському академічному простору, варто, на нашу думку, доповнити складовими, які вже наявні в історії вивчення його іноземного аналога – поняття «конфлікту інтересів» – а саме, розглядом як організаційних та методологічних, так і психологічних, нейробіологічних та особистісних труднощів, пов'язаних з ситуаціями відповідного ризику. Таке розширення поняття у поєднанні з відповідним розподілом ресурсів та просвітою сприяло б кращій профілактиці порушень наукової етики та загалом конструктивності і психологічній комфортності освітнього та дослідницького процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічна доброчесність залежить від усіх учасників освітнього процесу. Освітній омбудсмен України, 2021. URL: <https://eo.gov.ua/akademichna-dobrochesnist-zalezhyt-vid-usikh-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu/2021/04/30/>
2. Колесніков, А. Академічна доброчесність в українському освітньо-науковому просторі: проблеми та соціальні загрози. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2019. Вип. 24. С. 122-128.
3. Тицька, Я. «Академічна доброчесність» та «академічна відповідальність» у забезпеченні якості освіти. Підприємництво, Господарство і Право, № 11. 2018. С. 192-195.
4. Малогулко Ю. В., Затхей М. В. Проблеми академічної доброчесності в вищих навчальних закладах. Матеріали 47-ої наук.-техн. конф. підрозділів ВНТУ. Вінниця. 2018 р. URL: <https://bit.ly/2WUq0PL>

5. Knerr P, D'Amelia R.P., Introduction to the Ethics of Scientific Conflict of Interest (COI). Committee on Ethics, American Chemical Society. Ethics Committee Monograph. 2020. URL: https://acsethics.org/wp-content/uploads/2020/08/Conflict_of_Interest-10-2.pdf
6. Shamoo Adil E., Resnik David B. Responsible conduct of research University of Maryland, Baltimore National Institutes of Health. Journal of Biomedical Optics. May 2007. DOI: 10.1117/1.2749726
7. Ariely, D. Beware conflicts of interest. TED-Talk. <https://www.youtube.com/clip/Ugkxia3SSzi vVKG4zMfajuBUXH1NRVQpjnaX>
8. Bouter L., Conflicts of interest in science. Netherlands Research Integrity Network NRIN, December 2021 URL: https://www.youtube.com/watch?v=Ba_8qZSBWh0
9. Thagard P. The Moral Psychology of Conflicts of Interest: Insights from Affective Neuroscience. Journal of Applied Philosophy. 2007, 24(4). 367–380. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5930.2007.00382.x>
10. Flanagan, O. Varieties of Moral Personality: Ethics and Psychological Realism. Cambridge, MA and London, England: Harvard University Press. 1993. pp. 32-55. <https://doi.org/10.4159/9780674036956-004>
11. Gray J., Thompson P. Neurobiology of intelligence: science and ethics. Nat Rev Neurosci. 2004 Jun. 5(6):471-82. DOI: 10.1038/nrn1405
12. Mendez M. F. The neurobiology of moral behavior: review and neuropsychiatric implications. CNS Spectr. 2009 Nov;14(11):608-20. DOI: 10.1017/s1092852900023853
13. Illes J., Bird S. Neuroethics: a modern context for ethics in neuroscience. Trends Neurosci. 2006 Sep;29(9):511-7. DOI: 10.1016/j.tins.2006.07.002
14. Sapolsky, R. M., Behave: The Biology of Humans At Our Best and Worst. New York, Penguin Press. 2017. 790 p.

REFERENCES

1. Akademichna dobrochesnist zalezhyt vid usikh uchasnykiv osvithnoho protsesu.(2021) [Academic integrity depends on all participants in the educational process.] Osvitnii ombudsmen Ukrainy. URL: <https://eo.gov.ua/akademichna-dobrochesnist-zalezhyt-vid-usikh-uchasnykiv-osvithnoho-protsesu/2021/04/30/> [in Ukrainian].
2. Kolesnikov, A. (2019) Akademichna dobrochesnist v ukrainskomu osvithno-naukovomu prostori: problemy ta sotsialni zahrozy. [Academic integrity in the Ukrainian educational and scientific space: problems and social threats.] Rehionalni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrainy. Vyp. 24, S. 122-128. [in Ukrainian]
3. Tytska, Ya. (2018) «Akademichna dobrochesnist» ta «akademichna vidpovidalnist» u zabezpechenni yakosti osvity. [«Academic integrity» and «academic responsibility» in ensuring the quality of education.] Pidpriemnytstvo, Hospodarstvo i Pravo. № 11, S. 192-195. [in Ukrainian]
4. Malohulko Yu. V., M. V. Zatkhei. (2018) Problemy akademichnoi dobrochesnosti v vyshchyykh navchalnykh zakladakh [Problems of academic integrity in higher education institutions]. Materialy 47-oi nauk.-tekhn. konf. pidrozdiliv VNTU. Vinnytsia. URL: <https://bit.ly/2WUq0PL> [in Ukrainian]
5. Knerr P, D'Amelia R.P. (2020) Introduction to the Ethics of Scientific Conflict of Interest (COI). Committee on Ethics, American Chemical Society. Ethics Committee Monograph. 2020. URL: https://acsethics.org/wp-content/uploads/2020/08/Conflict_of_Interest-10-2.pdf
6. Shamoo Adil E., Resnik David B. (2007) Responsible conduct of research University of Maryland, Baltimore National Institutes of Health. Journal of Biomedical Optics. May 2007. DOI: 10.1117/1.2749726
7. Ariely, D. (2011) Beware conflicts of interest. TED-Talk. <https://www.youtube.com/clip/Ugkxi a3SSzivVKG4zMfajuBUXH1NRVQpjnaX>
8. Bouter L. (2021) Conflicts of interest in science. Netherlands Research Integrity Network NRIN, December 2021 URL: https://www.youtube.com/watch?v=Ba_8qZSBWh0
9. Thagard, P. (2007). The Moral Psychology of Conflicts of Interest: Insights from Affective Neuroscience. Journal of Applied Philosophy. 24(4). 367–380. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5930.2007.00382.x>

10. Flanagan, O. (1993). *Varieties of Moral Personality: Ethics and Psychological Realism*. Cambridge, MA and London, England: Harvard University Press, pp. 32-55. <https://doi.org/10.4159/9780674036956-004>
11. Gray J., Thompson P. (2004). Neurobiology of intelligence: science and ethics. *Nat Rev Neurosci*. 2004 Jun. 5(6):471-82. DOI: 10.1038/nrn1405
12. Mendez M. F. (2009). The neurobiology of moral behavior: review and neuropsychiatric implications. *CNS Spectr*. 14(11):608-20. DOI: 10.1017/s1092852900023853
13. Illes J, Bird SJ. (2006) Neuroethics: a modern context for ethics in neuroscience. *Trends Neurosci*. 29(9):511-7. DOI: 10.1016/j.tins.2006.07.002
14. Sapolsky, R. M. (2017) *Behave: The Biology of Humans At Our Best and Worst*. New York, Penguin Press, 790 p.

Ivashkevych Lesia Sergiivna

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of German Theory, Practice and Translation
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”
37, Beresteiskyy ave., Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-7166-5331

CONFLICT OF INTEREST IN SCIENCE: CONTRADICTIONS AND APPROACHES TO THE STUDY OF THE CONCEPT

*The article deals with the historical origin of the concept "conflict of interest" in science and the approaches to its study in the works of foreign authors in the field of scientific ethics. The **relevance of the problem** is due to the importance that the concept of "academic fairness", similar to the one under consideration, has acquired in the Ukrainian academic discourse over the past decade and the need to ensure optimal regulation of the ethical aspects of scientific research. The purpose of the article is to outline the organizational, psychological and neuropsychological **contradictions** in the policy of "conflict of interest" in science and to raise the question of how to regulate ethical issues of scientific activity, taking into account the personal subjective and cognitive-emotional difficulties of the scientist. Research methods: descriptive, analytical, methods of synthesis and comparison.*

The article provides examples of situations that cause conflicts of interest, analyses different types of such conflicts, and lists organisational, methodological and personal contradictions associated with potential or actual conflicts of interest. These contradictions include violation of the researcher's personal freedom due to the declaration of a conflict of interest, deterioration of the methodology and quality of research due to the potential exclusion of all researchers who may have a conflict of interest, and difficulties in distinguishing between situations when a researcher should declare a conflict of interest and when he or she should not. The article also presents the historical development of the consideration of the conflict of interest issue in philosophy and psychology and the transition to empirical and neurobiological approaches to the study of the concept based on the investigation of the interaction of brain areas involved in decision-making.

*The **result** of the study is the conclusion that the concept of "academic integrity", which is similar in the Ukrainian academic space, differs from the concept of "conflict of interest" in terms of scientific consideration and raises the question of the need to expand it with the study of psychological and neurobiological states of people involved in situations of ethical and moral choice caused by contradictions between personal interest and professional duties. Taking into account personal and neuroconditioned difficulties in the implementation of scientific ethics policy will help to achieve optimal results.*

Key words: *conflict of interest, academic integrity, research ethics, research validity, neurobiology of morality, decision-making.*